
POLSCY HISTORYCY OŚWIATY I WYCHOWANIA W XX I POCZĄTKACH XXI WIEKU

Portrety naukowe i wspomnieniowe

Redakcja naukowa

Władysława Szulakiewicz

Andrzej Paweł Bieś SJ

Anna Królikowska

Beata Topij-Stempińska

**WYDAWNICTWO NAUKOWE
AKADEMII IGNATIANUM W KRAKOWIE**

KRAKÓW 2023

Spis treści

<i>Przedmowa</i>	7
Adam Massalski, Wiesława Rutkowska <i>Prekursor historii oświaty na Kielecczyźnie – doc. Antoni Artymiak (1897–1963)</i>	9
Julian Dybiec <i>Między starym a nowym paradygmatem badania dziejów oświaty – Henryk Barycz (1901–1994)</i>	23
Władysława Szulakiewicz <i>Antoni Knot (1904–1982) – badacz egodokumentów do dziejów oświaty i kultury</i>	31
Jan Ryś <i>Ignacy Zarębski (1905–1974) jako organizator zespołu badawczego historyków wychowania w Wyższej Szkole Pedagogicznej (Uniwersytecie Pedagogicznym) w Krakowie</i>	51
Andrzej Meissner <i>Profesor Kamilla Mrozowska (1917–2002) w obronie historii wychowania</i>	71
Ewa Kula <i>Edmund Staszyński (1924–2005) i jego prace historyczno-oświatowe</i>	87
Hanna Markiewicz <i>Profesor Stanisław Mauersberg</i>	101
Mirostaw Wójcik <i>Wanda Bobrowska-Nowak (1925–2003) – obecna w nauce i żywa w pamięci</i>	111
Edward Nycz, Patrycja Kaszubska-Dziergas <i>Profesor Stanisław Gawlik (1928–2010) – (o)polski nauczyciel i uczoney</i>	131
Kazimierz Misiaszek SDB <i>Ks. Roman Murawski SDB (1930–2016) – badacz historii katechezy</i>	145
Edyta Wolter <i>Jan Hellwig (1931–2000) jako uczoney, nauczyciel akademicki, Mistrz</i>	161
Jan Krukowski <i>Zygmunt Ruta (1932–2021): Borusowa – Tarnów – Kraków</i>	169
Adam Ruta <i>Profesor Zygmunt Ruta (1932–2021) – portret mniej oficjalny</i>	187

Teresa Gumuła	
<i>Historia wychowania nie tylko prowincjonalna. Dorobek naukowy Józefa Krasuskiego (1933–2020)</i>	195
Izabela Bożyk	
<i>Józef Grzywna (1933–1994) i jego wkład w rozwój historii oświaty w kieleckim środowisku naukowym</i>	205
Anna Włoch, Justyna Wojniak	
<i>Profesor Czesław Majorek (1938–2002): uczonego – mistrza i jego spojrzenie na model kształcenia nauczycieli</i>	217
Stanisław Cieślak SJ	
<i>Mistrz o. prof. dr hab. Ludwik Grzebień SJ we wspomnieniach ucznia</i>	239
Danuta Koźmian, Joanna Król	
<i>Poznańscy historycy wychowania zapisani w pamięci</i>	261
Roman Tomaszewski	
<i>Historia wychowania w szkolnictwie resortowym (w perspektywie biografii, poglądów, dokonań F. Araszkiewicza, J. Cytowskiego i St. Rutkowskiego)</i>	279
Anna Boguszewska	
<i>Kierunki badań naukowych z zakresu historii oświaty i wychowania środowiska lubelskiego UMCS w ostatniej dekadzie XX wieku w kontekście badań innych ośrodków w kraju</i>	295
Beata Topij-Stempińska	
<i>Katedra Historii Oświaty i Wychowania w Akademii Ignatianum w Krakowie. 25 lat działalności naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej</i>	323
Ryszard Ślęczka	
<i>Środowisko naukowe Katedry Historii Oświaty i Wychowania Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie (1972–2022)</i>	339

Przedmowa

Jednym bowiem z najważniejszych czynników decydujących o powodzeniu i trwałości poczynąń naukowych jest osobowość ich organizatorów¹.

Kamilla Mrozowska

Prezentowany zbiór tekstów został poświęcony wybranym twórcom polskiej historii oświaty i wychowania, rozwijającym działalność naukową i dydaktyczną oraz organizacyjno-naukową w XX wieku i w początkach XXI wieku. Wśród omówionych uczonych znaleźli się historycy wychowania, którzy rozpoczęli swoją działalność naukową i dydaktyczną w okresie międzywojennym i kontynuowali ją po II wojnie światowej, a także ci, którzy weszli na drogę badań naukowych nad dziejami oświaty i wychowania w II połowie XX wieku.

W kolejnych szkicach, ułożonych chronologicznie, ukazano portrety indywidualne i zbiorowe przedstawicieli wybranych środowisk naukowych historii wychowania. To m.in. wielcy mistrzowie, twórcy szkół naukowych i ich uczniowie, oraz badacze, dla których historia wychowania była pobocznym nurtem zainteresowania (oni także powiększyli dorobek polskiej historiografii edukacyjnej). Z przedstawionej refleksji dowiadujemy się, jak różna była droga naukowa omówionych badaczy do historii wychowania i w jak różnych, niekiedy trudnych warunkach, prowadzili badania oraz działalność nauczycielską. W pracy dydaktycznej przyświecała im idea edukacji młodego pokolenia w myśl zasady, że przez historię łatwiej docierać do teraźniejszości i projektować przyszłość. Autorzy przedstawili w swych tekstach także liczne wątki dotyczące procesu instytucjonalizacji polskiej historii oświaty i wychowania

¹ K. Mrozowska, *Twórcy historii wychowania jako dyscypliny naukowej*, „Rozprawy z Dziejów Oświaty” 1989, t. 32, s. 123.

i metodologii badań historyczno-oświatowych. W niniejszym zbiorze, oprócz tekstów *stricte* naukowych, są też wypowiedzi o charakterze wspomnieniowym, które znakomicie oddają atmosferę spotkań z wybitnymi uczonymi, są ich świadectwem i potwierdzają słowa Kamilli Mrozowskiej, jak ważnym czynnikiem decydującym o wyniku badań naukowych jest osobowość mistrzów.